

NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel:	Dansk-svensk/svensk-dansk onlinebaseret flerfagsordbog	
Forfatter:	Poul Hansen	
Kilde:	Nordiska studier i lexicografi 16, 2023, s. 85–98	
URL:	https://tidsskrift.dk/nsil/issue/archive	

© Respektive författare, Nordiska föreningen för lexicografi och Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning, 2023

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavspersonen til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Dansk-svensk/svensk-dansk onlinebaseret flerfagsordbog

Poul Hansen

This article presents a new Danish-Swedish/Swedish-Danish thematic dictionary for professional translators, writers, and communicators. After a review of 1) existing specialist dictionaries between Danish and Swedish, 2) the most demanded subject areas on the translation market, and 3) a description of specialist translation work in practice, the most important characteristics of the new dictionary are described. The dictionary contains 160,000 entries in both language directions and describes 60 different themes that are relevant in connection with professional translation between Danish and Swedish and post-editing work.

KEYWORDS: flerfagsordbog, fagleksikografi, oversættelse, efterredigering, dansk/svensk

1. Indledning

Oversættere lever i dag i en tidsalder, hvor information spiller en stadig større rolle. Og det er en virkelighed, hvor der ofte stilles meget høje krav til detaljer og præcise beskrivelser. Søgning efter adækvat information er vigtigere end nogensinde før, i særdeleshed for den, der arbejder professionelt med tekstproduktion. Desuden produceres der i dag flere fagtekster end tidligere. Uden redskaber til at navigere gennem strømmen af mere eller mindre korrekte informationer er det svært at producere fagoversættelser på et højt professionelt plan. Her spiller fagleksikografi en vigtig rolle med hensyn til at bistå fagoversætteren, og fagleksikografens udfordringer og muligheder i den forbindelse er blevet diskuteret indgående i litteraturen, se f.eks. Bergenholtz & Tarp (1994), Fuertes-Olivera & Tarp (2014) og Leroyer (2018). Der er også søsat flere fagleksikografiske projekter med baggrund i disse overvejelser, f.eks. Ejendomsordbogen fransk/dansk (Leroyer & Kruse 2012) og Vinsmagningsordbogen CEnolex Bourgogne (Leroyer & Høy 2016).

Den flerfagsordbog, som præsenteres her, skriver sig også ind i denne fagleksikografiske kontekst. Ordbogen blev publiceret i februar 2021 i den netbaserede ordbogssamling WordFinder Unlimited under navnet *Dansk-svensk*

ordbok, og den indeholder omkring 160.000 opslagsord i begge sprogretninger inden for en række af de områder, hvor der i dag efterspørges oversættelse mellem dansk og svensk. Ordbogen er udviklet af to erfarne translatører, som driver firmaet Öresunds Översättningsbyrå, og er primært tænkt som et praktisk værktøj til informationssøgning i forbindelse med oversættelses- og efterredigeringsarbejde, men er ikke begrænset til dette. Den kan også bruges til at kontrollere og supplere information fra andre kilder. Målgruppen er fagoversættere, tolke, technical writers, copy editors, studerende inden for fagligt orienterede områder, journalister, bibliotekarer og i det hele taget praktisk virksomme akademikere, fagfolk og engagerede lægfolk.

Udviklingen af ordbogen er sket på baggrund af, at al finansieret udvikling af terminologi- og fagsprogsressurser i Norden i princippet er ophørt, hvad der i høj grad påvirker arbejdssituationen for dem, der oversætter professionelt mellem dansk og svensk. I 2001 blev Rådet for teknisk terminologi (RTT) i Norge nedlagt efter i 63 år at have udgivet en lang række flersprogede fagordbøger, blandt andet med dansk og svensk. I 2018 blev Tekniska nomenklaturcentralen (TNC) i Sverige nedlagt efter i 77 år at have udgivet et stort antal specialordbøger, hvoraf flere medtager dansk som et af sprogene. Nedlæggelserne blev begrundet med manglende økonomi og skyldes muligvis også en forventning om, at den hastige udvikling inden for maskinoversættelse, AI og sprogteknologi skulle gøre deres rolle overflødig.

I dag er der brug for en større anerkendelse af, at der fortsat er behov for adækvat oversættelse og specialiserede ordbogsressurser mellem dansk og svensk. Sådanne ordbogsressurser vil med fordel kunne inddrages i sprogteknologi (f.eks. databaser integreret i CAT-værktøjer, oversættelseshu-kommelser samt træning af AI-systemer).

Det bredere formål med ordbogen er naturligvis også at gøre noget ved det problem, at mange mennesker, særligt i faglige sammenhæng, ikke er bevidst om de specielle faldgruber, der findes med oversættelse mellem dansk og svensk, og dermed kan være alt for ukritiske over for den information fra internettet, der er oversat automatisk. Det, der umiddelbart føles overbevisende korrekt, kan være helt forkert. Oversættelsesprogrammerne kan også producere tekster, som tilsyneladende kan virke helt forsvarlige set ud fra et almensprogligt perspektiv, men som er forkerte set i forhold til kildetekstens fagområde.

Et lille eksempel på denne problematik er danske og svenske plantnavne inden for havebrug, hvor der forekommer lumske inkonsekven-

ser, hvilket tydeligt kan ses på frøposser, f.eks. at plantearten *Echinops ritro* kan hedde både *kugletidse* og *tidse* på dansk, mens kun navnet *bolttistel* bruges på svensk. Et automatisk oversættelsesprogram vil oversætte – i hvert tilfælde indtil nu – *tidse* til det fejlagtige *tistel* (i stedet for det korrekte *bolttistel*).

Leksikografi, indeksering, katalogisering og resurseudvikling er således blevet vigtigere end nogensinde tidligere som et supplement til den information, man finder online.

2. Tidligere udgivne fagterminologiske resurser mellem dansk og svensk

Der er relativt få eksempler på fagterminologiske ordbøger, som kun beskæftiger sig med dansk og svensk. Et eksempel er den i dag stærkt forældede *Teknisk svensk-dansk ordbog* (Linder 1965) med ca. 33.000 opslagsord, og et andet er *Svensk-dansk fackordbok* (Orlando 2006) med ca. 23.500 opslagsord, bl.a. en del tekniske ord. I øvrigt handler det mest om nordiske flersprogede ordlister eller termlister udgivet med henblik på at opnå en klar og ensartet teknisk terminologi. De største resurser inden for oversættelse mellem dansk og svensk fagsprog findes i form af multilingvale samlinger eller databaser, f.eks. Rikstermbanken og IATE (Interactive Terminology for Europe), som er EU's terminologidatabase med millioner af termer, der trods det imponerende omfang har en ufuldstændig fagområdedækning set i forhold til det faktiske behov inden for oversættelse mellem dansk og svensk.

3. Fagområder, der i dag er dækket af specialordbøger mellem dansk og svensk

I Pálfi (2011) gennemgås de fagområder, hvor der i 2011 forelå specialordbøger mellem dansk og svensk i bogform eller online, se Tabel 1, men sammenlignet med andre sprogpar, er udbuddet af fagordbøger meget begrænset. Der mangler desuden mange områder, som er udfordrende for fagoversættere mellem dansk og svensk, f.eks. stillingsbetegnelser i erhvervslivet, havebrug, termer inden for socialforvaltning og offentlig forvaltning, filmtitler, kognitiv adfærdsterapi og mindfulness, bare for at nævne nogle eksempler. Mange af de nedennævnte specialordbøger karakteriseres også af at være korte eller ufuldstændige. Det kan også tilføjes,

at mens der er udarbejdet omfattende specialordlister for tolke mellem svensk og flere fremmede sprog, mangler tilsvarende for dansk og svensk.

TABEL 1. Oversigt over specialordbøger mellem dansk og svensk i 2011.

Algoritmik	Fugle*	Maskinteknik	Statsnavne
Arbejdskøretøjer*	Gastronomi	Militærvæsen	Strikning
Arbejdsmarked	Geologi	Miljø*	Svampe*
Arkivarbejde	Industri	Nye ord*	Svejeteknik*
Bandeord/skældsord*	Informationsteknologi	Plantesygdomme	Søfart
BDI	Insekter	Plasmaskæring*	Teater
Bilteknik*	Jura*	Plastindustri	Tekstildesign
Bjergværk	Kemi	Pædagogik	Træsorter
Bliss	Klædedragt/stof*	Samfundsvidenskab	Transport
Boligmarked	Knuder	Skat, moms og andre udgifter	Transportinformatik
Botanik*	Kontormateriale*	Skånsk	Typografi
Byggeteknik*	Korrosion	Slang*	Uddannelse
Cykling	Landbrug*	SMS- og chatsprog*	Ungdomssprog*
Etymologi	Leksikografi	Socialforvaltning*	Vejteknik
Fisk	Levnedsmiddelvidenskab*	Spejdersprog	Zoologi
Fiskeri	Lim	Sportsfiskeri*	Økonomi
Forvaltning	Luffart	Statistik	

Asterisk ”*” markerer de fagområder, hvor Pálfi (2011) refererer og angiver direkte links til Öresunds Översättningsbyrås separat publicerede online-ordlister.

4. Fagoversætterens brugerperspektiv

I fagordbøgers forord kan man ofte læse, at ordbogsproducenterne prøver at tage udgangspunkt i brugernes behov, arbejdssituation og forudsætninger, hvilket naturligvis er meget prisværdigt, eftersom ordbøgerne jo er til for at hjælpe deres intenderede brugere. Men trods de gode intentioner er det som regel svært for ordbogsproducenterne at leve op til deres erklærede hensigt, i hvert fald set ud fra en oversætters synsvinkel, og det er sjældent, at oversættere bliver spurgt og får lov til at påvirke ordbogsarbejdet. Et andet problem er, at det mange gange kan konstateres, at angivel-

velse af korrekte ækvivalenser og oplysninger om deres brug ofte må vige for en overvejende faglingvistisk holdning, bl.a. med den konsekvens, at ordbogen hellere forklarer et vanskeligt oversætteligt ord end foreslår en anvendelig praktisk og situationsnær oversættelse. For oversættere er det vigtigste jo, at de kan få et rimeligt og hurtigt svar på et specifikt oversættelsesproblem, særligt i form af ækvivalenter. Upræcise oversættelsesløsninger og lang søgetid efter alternative løsninger kan være et irritationsmoment for en fagoversætter, fordi det medfører uønsket tidsforsinkelse. Til sidst kan det ofte konstateres, at udvalget af fagord i almensproglige ordbøger håndteres og vurderes alene i forhold til ordenes gennemslag i almensproget. Det svarer ikke nødvendigvis til den virkelighed, som en fagoversætter lever i, hvorfor dette næppe kan være til gavn for fagoversætteren.

5. Oversættelse af dansk og svensk fagsprog i praksis

For den, som har været med siden halvfjerdsene, hvor man skrev på skrivemaskine og leverede oversættelser på maskinskrevne papirark, har udviklingen været enorm. Nye hjælpemidler har øget produktionshastigheden betydeligt i forhold til tidligere. I dag er det ikke ualmindeligt, at oversættelsens praktiske arbejde er reduceret til at efterredigere og bearbejde tekster, som er genereret af et oversættelsesprogram. De moderne hjælpemidler og arbejdsmetoder løser dog langt fra de grundlæggende problemer, som en dansk-svensk fagoversætter kæmpede med for 30 år siden og stadig kæmper med i dag. Der mangler stadig tilstrækkeligt omfattende ordbøger, og der er stadig alt for ofte behov for at udnytte et tredje sprog som mellemled i jagten på den korrekte term. Takket være internettet er det dog nu muligt at bruge billeder og finde referencetekster i en takt og en udstrækning, som tidligere ikke var mulig. Dette er dog et tidskrævende arbejde. Og uden oversættelsens egen sproglige formåen og gode terminologiske resurser at slå op i, kan der ikke leveres en god oversættelseskvalitet.

I virkeligheden er den afsluttende kvalitetssikring af en oversættelse blevet langt mere tidskrævende og udfordrende end tidligere. Man skal være ekstra opmærksom på en ny og fagligt set mere intellektuelt krævende måde, og man skal foretage mange ekstra opslag, når oversættelsen indeholder termer, man ikke selv ville have valgt, men som et (gratis) oversættelsesværktøj har foreslået. Som oversætter kan man meget, men ikke alt,

og hver oversætter har desuden sin egen stil og måde at udtrykke sig på. Det gælder særligt i efterredigeringsituationer.

6. Markedets efterspørgsel efter fagoversættelse mellem dansk og svensk

Mange fagtekster er i dag på engelsk, og det er ikke usædvanligt, at aktører på markedet spontant giver udtryk for, at det ikke er nødvendigt at oversætte tekster mellem dansk og svensk, når man har dem på engelsk. Men der er stadig mange områder, hvor engelsk er helt uegnet, og hvor det er af afgørende vigtighed, at tekster foreligger i både en dansk og en svensk version. Det er vanskeligt at forestille sig, at behovet for professionel oversættelse mellem dansk og svensk helt skal ophøre.

Efterspørgslen efter oversættelse af fagtekster mellem dansk og svensk hænger nært sammen med den igangværende udvikling i samfundet, især inden for teknologi, hvor nye fagord hele tiden introduceres og skaber behov for oversættelse. Da cd-pladen blev udviklet, måtte oversætterne bl.a. forholde sig til, hvordan man skulle betegne overfladen på cd'en. Skulle man skrive, at den var *iriserende* eller *regnbuefarvet*? Ingen daværende ordbøger kunne hjælpe der. I dag er lignende problemer opstået i forbindelse med opdelingen af affald i fraktioner. For oversættere har det indebåret, at man skal tage stilling til mange nye begreber i forbindelse med affaldsindsamling og sortering, hele vejen fra udformning af affaldscontainere og beskrivelse af renovationsbilers nye sofistikerede tekniske indretninger til kommuners udbudsdokumenter vedrørende indkøb af affaldsservice og nye renovationsbiler. Behovet for oversættelse mellem dansk og svensk opstår som en følge af, at udbydere fra hele Norden er engagerede i sådanne forandringsprocesser. Det betyder, at fagordbøger hele tiden skal opdateres for at kunne give hjælp til oversættelse af nyskrevne fagtekster, ofte med nye termer. Ikke sjældent drejer det sig om ting, der befinder sig i lanceringsfasen eller endnu ikke er ude på markedet.

I Tabel 2 præsenteres, med udgangspunkt i forespørgsler til Öresunds Översättningsbyrå i årene 1987-2022, en oversigt over nogle af de typiske fagområder, hvor der er et marked for oversættelse mellem dansk og svensk.

TABEL 2. Fagoversættelse ved Öresunds Översättningsbyrå 1987-2022.

- Alternativ medicin
- Annoncer til aviser og blade
- Banksager, prospekter, finansiel information, konkurser
- Byggeri, arkitektur, indretning, byggematerialer
- Dyrkning og plantepleje, gødningsprodukter, bekæmpelsesmidler
- Dåbsattester, vielsesattester, testamenter
- Forretningsaftaler, vedtægter, forsikringsvilkår
- Hjemmesider
- Husholdningsprodukter, personlig pleje, beklædningsprodukter
- GDPR, virksomhedsinterne dokumenter, personalehåndbøger
- Jargon og talesprog, transskribering/oversættelse af indspillede forhør, telefonaflytninger
- Jobsøgninger, CV
- Kriminalitet, politiarbejde, retsprocesser
- Landbrugsdrift, maskiner
- Madlavning, opskrifter
- Medicin og sundhed, patientkontakt, behandlingsmetoder
- Medicinsk forskning og udvikling, dokumenter til Det Ethiske Råd, specialprodukter, kliniske forsøg
- Messer, udstillinger, arrangementer, kampagner
- Miljø, økologi, biologi, kemi, kemikaliebrug
- Produktbeskrivelser, emballagetekster, varedeklarationer, advarselstekster
- Social sagsbehandling, klientkommunikation
- Softwareapplikationer, brugerinterface, indbyggede orddatabaser
- Spørgeskemaer, blanketter, undersøgelser, analyseskemaer
- Teknik med høj detaljeringsgrad, manualer
- Turisme, brochurer
- Undertekstning af informations-, undervisnings- og salgsvideoer, speakertekster
- Undervisning og forskning
- Virksomhedsetableringer i nabolandet
- Værktøj

Hertil kommer områder inden for hobby- og fritidsområdet, dvs. områder, hvor mennesker forgæves har søgt information på nettet og somme tider henvender sig til fagoversættere i håb om at få gratis hjælp med enkelte ord, f.eks. forældede ord (slægtsforskere), håndarbejdsord og sjældne forkortelser.

Det sidstnævnte kan også ses som et eksempel på, at flerfagsordbøger er vanskelige at gøre helt dækkende. Nærværende flerfagsordbog kan kun delvis imødekomme almenhedens behov for oversættelse af termer af ikkekommerciel karakter, og der er fagområder, hvor enkeltfagsfagordbøger har bedre forudsætninger for at dække behovet – en problematik, som også er blevet diskuteret i litteraturen (Bergenholtz & Tarp 1994).

7. Historikken bag tilblivelsen af ordbogen

Initiativet til en ordbog mellem dansk og svensk for oversættere blev taget i 2005 på baggrund af en række internt udviklede ordlister i forbindelse med dansk-svenske oversættelsesprojekter siden 1988. Dengang blev det mere almindeligt blandt oversættere at opbygge egne multilingvale termlister, som kunne udgøre en funktionel bestanddel i forskellige oversættelsesværktøjer. Der opstod internationale oversætterplatforme (f.eks. Proz.com), som sammenstillede termlister, og der fandtes centrale diskussionsfora mellem nordiske oversættere, hvor man hjalp hinanden med termoversættelse. Men den praktiske betydning af sådanne individuelle satsninger og deling af resurser er mindsket, bl.a. fordi mange oversættere i dag arbejder direkte i ordregivernes systemer og ikke individuelt med egne programmer og databaser.

Det foreliggende ordbogsprojekt er dog et af dem, der har kørt videre frem til i dag med successive opdateringer og nyudvikling af online-ordlister til fri afbenyttelse. Der har været en løbende indsamling af termer i det daglige arbejde og en målrettet tematisk termindsamling i forbindelse med større opgaver. Somme tider er udviklingsarbejdet også sket i samarbejde med kolleger, ordregivere og virksomheder og organisationer. Enkelte meget interesserede privatpersoner har også bidraget med materiale. Desuden er der gennem årene blevet opbygget et stort referencebibliotek med fagbøger.

I 2008 modtog projektet økonomisk bidrag fra Nordplus til at videreføre og udvikle projektet, og projektet er blevet refereret af flere, bl.a. af Pálfi (2011) og Kristensen (2012), og har ført til flere artikler (Hansen 2016, 2019 og 2021).

Imidlertid er søgningen på vores tematiske termlister mellem dansk og svensk faldet betydeligt i de sidste år. Der er kommet flere gratis online ordbogsressurser mellem dansk og svensk, f.eks. Svensk-Dansk Ordbog og

sprogbro.org. Derfor blev der i 2020 indgået en licensaftale med det svenske firma WordFinder, hvilket førte frem til en publicering af vores tematiske ordlister i et brugervenligt og samlet format.

8. Ordbogens strukturer

Ordbogens oplæg er udviklet i samarbejde med WordFinder med udgangspunkt i et tidligt udkast til et mobilapp-projekt, foreslået af EMP AB – Erlandsen Media Publishing. Inspiration til den tematiske opbygning er også hentet fra Dahlerup (1919) og Bendz (1965). Strukturen vises i Tabel 3.

TABEL 3. Oversigt over de vigtigste strukturer.

<i>Søgefeltet</i>	I søgefeltet angives den term, der skal oversættes. Det er også muligt at angive ordkombinationer i søgefeltet (eller vælge dem i den smalle scroll-liste til venstre i displayet, se Figur 1), f.eks. ”blindplugg för kontakthölje” og ”straffet lindrades till böter”. Fritekstsøgning er mulig.
<i>Fagordsinddeling</i>	Ordbogen inddeler fagordene i to kategorier: en overordnet kategori (f.eks. biologi) og en underordnet kategori (f.eks. svampe).
<i>Forklarende tekst</i>	Forklarende tekst i parenteser er brugt i visse tilfælde, f.eks. ”bolde [legetøj]”.
<i>Latinske navne</i>	Latinske videnskabelige navne er angivet for ca. 30.000 zoologiske og botaniske arter. Løser problemer med inkonsekvente danske og svenske navne.
<i>Skift af sprogretning</i>	Ordbogen foreligger i en svensk-dansk og en dansk-svensk version. Ønsket version aktiveres før søgning. Langt de fleste opslagsord kan søges i begge sprogretninger.
<i>Advarsler om lumske ord</i>	Der er indsat ca. 2.000 generelle advarsler om lumske ord. De angives i søgeresultatet med en standardformulering: ”NB. Kan være lumsk, betyder ikke altid helt det samme som følgende danske ord (eller er helt forskellig):”. Efter kolon angives det pågældende ord.
<i>Tilvalg af andre terminologiske resurser</i>	WordFinders andre fagordbøger (f.eks. IATE og digitaliserede TNC-termlister) kan aktiveres og automatisk indgå i søgningen.

9. Ordbogens temaer

Ordbogen har 16 overordnede og 60 underordnede temaer i sin nuværende udformning (se Tabel 4).

TABEL 4. Oversigt over ordbogens temaer.

<p>Overordnet niveau</p> <p>Biologi, EU-termer, fuglenavne, hverdagsord, kemi, landbrug, limstoffer, lystfiskeri, medicin, musik, spildevand, talemåder, teknik, tekniske betegnelser, produkter/ydelser og økonomi.</p> <p>Underordnet niveau</p> <p><i>Alment sprog</i> – basisordforrådet i dansk og svensk (ca. 25.000 opslagsord) samt underordnede fagområder, herunder ejendomshandel, socialt arbejde, skoletermer, mødetermer, geografi, arbejdsmarkedsord, fødevarer, beklædning, køkkenudstyr, kontor, lumske ord, modsat køn, chatsprog, forkortelser, farlige ord, ordpar og slang.</p> <p><i>Teknik</i> – data, bilteknik, byggeteknik, værktøj, arbejdskøretøjer, plasmaskæring, svejseteknik, skruer og bolte, Microsoft-ord, kemikalier, busteknik, maskiner, metallurgi, sejlådsteknik, generel maskinteknik, vvs, affaldsteknik, bygge & anlæg, el, jernbane, tilsætningsstoffer, knusemaskiner, mekanikerord, sikkerhed, E-numre, S-sætninger, R-sætninger og grundbegreber.</p> <p><i>Biologi og medicin</i> – kulturplanter, skadedyr, sygdomme, ukrudt, botaniske termer, typiske plantearter (for nåleskov, løvskov, eng, kulturlandskab, hede, mose, kær, sø, vandløb, strand, fjeld), svampe, fugle, danske fuglesynonymer, vandlevende dyr, skade- og nytteinsekter, lægemidler, forkortelser, diagnostik og kirurgi.</p>
--

10. To praktiske eksempler

Figur 1 viser søgeresultatet i en oversættelsessituation vedrørende den svenske term *skyddsräcke*. Termen forekommer i teksten ”Plattform och trappa utan skyddsräcken”. Problemet er at finde en dansk term, som passer ind her. På svensk kan man bruge termen *skyddsräcke* i forbindelse med både platform og trappe, men på dansk vil man nok vælge forskellige termer til trappe og platform. I søgeresultatet ses tre forskellige oversættelsesforslag under kategorien ”sikkerhed”, nemlig *lønning*, *rækværk* og *håndliste*. Til

platformen kan man bruge termen *rækværk*, og til trappen kan man evt. overveje termen *håndliste* (men måske er det endnu bedre med *gelænder*). Det er ikke angivet som et alternativ i resultatet i Figur 1, men man har jo lov til at tænke selv. Alle søgemuligheder er dog ikke blevet udnyttet her. Hvis man før søgningen havde valgt at aktivere søgning i WordFinders andre resurser (f.eks. IATE og TNC-ordbøgerne), ville alternativet *gelænder* også have været vist i søgeresultatet. Et oversættelsesforslag kunne således være: ”Platform uden rækværk og trappe uden gelænder”.

FIGUR 1. Resultatet af en søgning på termen *skyddsräcke* i en oversættelsessituation.

Figur 2 viser en søgning i en efterredigeringsituation. Man ønsker at vurdere, om termen *dam* er korrekt oversat i den tekst, man efterredigerer, f.eks. ”dammen bestod mest af sand”, som er grammatisk korrekt, men ikke føles helt logisk. Først bruges ordbogen i dansk-svensk sprogretning. I søgeresultatet advares der om, at *dam* er et lumsk ord, og at der er risiko for fejlversættelse med hensyn til svensk *damm* og *dam*, men i opslaget er der også anden information, som kan bruges til at vurdere, om der kan være tale om en oversættelsesfejl i dette tilfælde. Næste skridt er at aktivere ordbogen i svensk-dansk sprogretning og søge på svensk *damm* og *dam* for at klarlægge de danske oversættelsesalternativer. Herved fremkommer, at der er et oversættelsesalternativ, hvis ”dammen” faktisk er en fejlversættelse: ”dæmningen bestod mest af sand”. Sammenhængen må derefter afgøre, hvad der er mest korrekt.

FIGUR 2. Resultatet af en søgning på termen *dam* i en efterredigeringsituation.

11. Afslutning

Der er fortsat et stort behov for fagsproglig oversættelse mellem dansk og svensk, og der er fortsat behov for udvikling af gode professionelle ordbogsressurser. Der er dog sket en stor forandring i den måde, arbejdet udføres på. Vi lever i en tid, hvor det praktiske oversættelsesarbejde ofte handler om efterredigering af tekster, der er automatisk oversat ved hjælp af oversættelsesværktøjer. Som det er påpeget af Leroyer & Simonson (2019), bør oversættelsesordbøger derfor ændres til i højere grad at understøtte efterredigering med situationstilpassede datakategorier. Her kan hårdt strukturerede flerfagsordbøger med høj grad af oversættelsesækvivalens blive særligt værdifulde.

Den flerfagsordbog, som nu er blevet lanceret, er et forsøg på at skabe en opdateret, aktualiseret fagleksikografisk resurse ved at tage udgangspunkt i de fagområder, hvor der faktisk lige nu er et marked for faglig oversættelse mellem dansk og svensk. Den grundlæggende idé bag ordbogen er, at samspillet mellem brugerens oversættelsesmæssige kompetencer og vidensniveau på den ene side og en præcis og kortfattet information i søgeresultaterne på den anden side skal munde ud i korrekte oversættelser.

Der er foretaget flere tilpasninger for at imødekomme en fagoversætters generelle behov og ønsker i forbindelse med oversættelse og efterredigeringsarbejde. For det første er der efterstræbt en tydelig og detaljeret opdeling af indholdet med temaer i to niveauer, som gør det muligt at få et hurtigt overblik, hvis en term har forskellige oversættelsesvariationer. For det andet er informationsmængden i søgeresultatet reduceret til et minimum, idet det forudsættes, at brugeren ikke er en lørner. For det tredje er der lagt vægt på at identificere, hvilke termer og ordkombinationer der kan være lumske i fagsprog ved oversættelse mellem dansk og svensk, hvilket få (eller måske ingen) har prøvet at sammenstille tidligere.

Med hensyn til det sidstnævnte er der et konkret leksikografisk udviklingspotentiale. Der vil være gode chancer for, at en målrettet indsamling af lumske fagord (f.eks. *beskyttet bolig*, *børnebidrag*, *stensætning*, *snedkerhammer* og *skovsneppe*) og implementering af dem i efterredigeringssoftware kan føre til en automatiseret og effektiviseret lokalisering af fejlversættelser i fagsprog.

Referencer

Ordbøger

- Dahlerup, Verner 1919. *Svensk-dansk ordsamling*. København og Kristiania. Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag.
- Dansk-Svensk Ordbok*. <<https://www.wordfinder.com/>>. Besøgt marts 2022.
- IATE (*Interactive Terminology for Europe*). <<https://cdt.europa.eu/en/iate>>. Besøgt marts 2022.
- Linder, Bernhard 1965. *Svensk dansk teknisk ordbog*. København: Munkgaards Forlag.
- Orlando, Galindo 2006. *Svensk-dansk fackordbok*. København: GTO. *Proz.com*. <<https://www.proz.com/>>. Besøgt marts 2022.
- Rikstermbanken*. <<http://www.rikstermbanken.se/>>. Besøgt marts 2022.
- sprogbro.org*. <<https://sprogbro.org/>>. Besøgt marts 2022.
- Svensk-Dansk Ordbog*. <<https://ordnet.dk/sdo/>>. Besøgt marts 2022.
- Wordfinder*. <<https://www.wordfinder.com/>>. Besøgt marts 2022

Anden litteratur

- Bendz, Gerhard 1965. *Ordpar*. Stockholm. Norstedt & Söners Förlag.
- Bergenholtz, Henning & Sven Tarp (red.) 1994. *Manual i fagleksikografi. Udarbejdelse af fagordbøger. Problemer og løsningsforslag*. Herning: Systime.
- Fuertes-Olivera, Pedro A. & Sven Tarp 2014. *Theory and practice of specialised online dictionaries: Lexicography versus terminography*. Berlin/New York: De Gruyter.
- Hansen, Poul 2016. Hvordan har netbrugernes præference for forskellige emnespecifikke ordbøger ændret sig i perioden 2006-2014? I: Asgerd Gudiksen & Henrik Hovmark (red.), *Nordiske studier i leksikografi* 13. København: Nordisk forening for leksikografi, 131-141.
- Hansen, Poul 2019. Statistisk modellering og prognostisering af efterspørgslen efter netordlister. *LexicoNordica* 26, 55-73.
- Hansen, Poul 2021. Hvordan har brugen af mobiltelefoner indvirket på efterspørgslen efter netordlister? I: Caroline Sandström, Ulla-Maija Forsberg, Charlotta af Hällström-Reijonen, Maria Lehtonen & Klaas

- Ruppel (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 15. Helsingfors: Nordisk förening för lexikografi, 125-133.
- Leroyer, Patrick 2018. Bruger- og ekspertinddragelse ved udarbejdelse af online (fag)ordbøger: det kooperative princip i leksikografien. I: Gudiksen, Asgerd & Henrik Hovmark (red.), *Nordiske studier i leksikografi* 13. København: Nordisk forening for leksikografi, 177-190.
- Kristensen, Kjeld. 2012. Tre svensk-danske ordbøger på nettet. *LexicoNordica* 19, 273-293.
- Leroyer, Patrick & Asta Høy 2016. Vinsmagningsordbogen *Enolex Bourgogne*. En milepæl i pragmatisk fagleksikografi. I: Ruth Vatvedt Fjeld & Marit Hovdenak (red.), *Nordiske studier i leksikografi* 12. Oslo: Nordisk forening for leksikografi, 287-302.
- Leroyer, Patrick & Liselotte Kruse 2012. Ejendomsordbogen fransk/dansk: ny integreret e-ordbog. I: Birgit Eaker, Lennart Larsson & Anki Mattisson (red.), *Nordiska studier i lexikografi* 11. Lund: Nordisk förening för lexikografi, 405-417.
- Leroyer, Patrick & Henrik Køhler Simonsen 2019. Google Translate: trussel eller redning for oversættelsesbøger? *LexicoNordica* 26, 95-115.
- Pálfi, Lorand-Levente 2011. *Leksikon over ordbøger og leksika*. København. Frydenlund.